

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Nc/4/2016
Identifikačné číslo spisu: 5415201344
Dátum vydania rozhodnutia: 05.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:5415201344.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne JUDr. J. A., bývajúcej v J., zastúpenej JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou so sídlom v Žiline, Na Priekope č. 174/13, proti žalovaným 1/ Krajskému súdu v Žiline, so sídlom v Žiline, Orolská č. 3, IČO: 35995572, 2/ Slovenskej republike - Ministerstvu Spravodlivosti Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, IČO: 00166093, o doplatenie funkčného platu, vedenej na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 5 Cpr 2/2015 a na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 11 Cpr 2/2016, v konaní o vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Jana Kotrčová, JUDr. Jana Urbanová, JUDr. Róbert Urban, JUDr. Erik Varga nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Odôvodnenie

Okresný súd Dolný Kubín rozsudkom z 18. novembra 2015 č.k. 5 Cpr 2/2015-138 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplata doplatku svojho platu sudkyne. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa odvolanie.

V priebehu odvolacieho konania, ktoré je vedené na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 11 Cpr 2/2016, viacerí sudcovia tohto súdu upozornili (§ 15 ods. 1 O.s.p.), že sú u nich dané okolnosti, so zreteľom na ktoré sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci (§ 14 ods. 1 O.s.p.). Predsedníčka Krajského súdu v Žiline prijala 27. apríla 2016 opatrenie (č.l. 177 spisu), v zmysle ktorého sú z konania a prejednávania tejto veci vylúčení nasledovní sudcovia tohto súdu: JUDr. Róbert Bebčák, Mgr. Katarína Beniačová, JUDr. Ján Burik, JUDr. Dagmar Cabadajová, JUDr. Erika Čanádyová, JUDr. Mária Dubcová, Mgr. František Dulačka, JUDr. Yveta Dzugasová, JUDr. Adriana Gallová, Mgr. Zuzana Hartelová, JUDr. Miroslav Jamrich, JUDr. Zuzana Jančárová, Mgr. Mária Kašíková, Juraj Krupa, JUDr. Eva Kyselová, JUDr. Eva Malíková, JUDr. Jana Martinčeková, JUDr. Ladislav Mejstřík, JUDr. Ivana Nemčeková, JUDr. Martina Nemravová, JUDr. Amália Paulerová, JUDr. Veronika Poláčková, JUDr. Pavol Polka, JUDr. František Potocký, JUDr. Táňa Rapčanová, JUDr. Milan Repáň, JUDr. Vladimír Sučík, JUDr. Erika Šobichová, Mgr. Zuzana Štolcová, JUDr. Roman Tichý, Mgr. Nora Tomková, JUDr. Mária Urbanová, JUDr. Gabriela Veselová, JUDr. Dana Wänkeová a JUDr. Jozef Turza.

V ten istý deň (27. apríla 2016) bola Krajskému súdu v Žiline doručená námietka zaujatosti, ktorú vznesla žalobkyňa voči všetkým sudcom tohto krajského súdu (č.l. 178 spisu) s odôvodnením, že ako podpredsedníčka Krajského súdu v Žiline prichádza denne do kontaktu s väčšinou z nich. V uvedenej funkcii sa podieľa na riadení a správe súdu a v neprítomnosti predsedníčky Krajského súdu v Žiline koná za súd navonok. To znamená, že v danej veci vystupuje na jednej procesnej strane (ako žalobkyňa), fakticky ale môže konať aj na druhej procesnej strane, teda zároveň na oboch procesných stranách. Navrhla preto, aby všetci sudcovia Krajského súdu v Žiline boli vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci a vec bola prikázaná inému súdu toho istého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov tohto krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom tohto ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Právne relevantnou je existencia vzťahu sudcu, a to: 1. k veci (v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci) alebo 2. k účastníkom konania (ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom pomere k nim), alebo 3. k zástupcom účastníkov konania (ktorý by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi [čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb.], možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelennej veci skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov treba prihliadať na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“), ktorá sa týka danej problematiky.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je vždy potrebné zohľadniť aspekty subjektívneho aj objektívneho charakteru. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti sudcu, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Pri rozhodovaní, či je skutočne daný dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko

osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležitú, ale nie rozhodujúcu; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca má určitý, nie nezaujatý vzťah k veci alebo k účastníkom konania (ich zástupcom).

Ustanovenie § 15 ods. 1 O.s.p. dáva predsedovi súdu možnosť posúdiť vo vlastnej kompetencii relevantnosť okolností, ktoré mu oznamuje niektorý sudca, a podľa výsledku tohto posúdenia prideliť vec inému sudcovi v prípade, že (predseda súdu) dospeje k názoru, že sudcom oznamované okolnosti sú skutočne významné z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. Keď však sudca, o ktorého vylúčenie ide, oznámi predsedovi súdu skutočnosti, ktoré predseda súdu nepovažuje za dostatočné na to, aby pridelil vec inému sudcovi, predseda súdu predloží vec na rozhodnutie nadriadenému súdu podľa § 16 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd sa otázkami súvisiacimi s aplikáciou a interpretáciou predmetných ustanovení zaoberal bližšie v uznesení z 29. septembra 2014 sp. zn. 1 Nc 31/2014 vydanom v prípade sudkyne, ktorá oznámila existenciu okolností uvedených v § 14 ods. 1 O.s.p., predseda krajského súdu postupoval podľa § 15 ods. 1 O.s.p. a vec pridelil inému sudcovi, napriek tomu bol ale spis predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o tom, či je táto (oznamujúca) sudkyňa vylúčená. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 9/2015, uviedol, že „pokiaľ predseda súdu po oznámení sudcu o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, postupom podľa § 15 ods. 1 veta prvá O.s.p. pridelil vec inému sudcovi, má sa za to, že oznamujúci sudca bol vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Pri rozhodovaní o vylúčení sudcov toho istého sudcu nadriadený súd (§ 16 ods. 1 O.s.p.) na to prihliada a o vylúčení oznamujúceho sudcu nerozhoduje“.

I keď v danom prípade (sp. zn. 11 Copr 2/2016 Krajského súdu v Žiline) nejde o identickú procesnú situáciu, predseda len možno prihliadnuť na jednu zo základných tém judikátu R 9/2015, a to, že ak predseda súdu sám v rámci svojich právomocí usúdil, že so zreteľom na okolnosti relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. vec nemôže prejednať a rozhodnúť niektorý sudca, resp. vec (z rovnakých dôvodov) nemožno prideliť niektorému ďalšiemu sudcovi, nadriadený súd už o takom sudcovi nerozhoduje - neprístupuje k posúdeniu, či sú u neho dané okolnosti vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. So zreteľom na obsah opatrenia predsedníčky Krajského súdu v Žiline z 27. apríla 2016 (č.l. 177 spisu), ktoré možno považovať za jej záznam o tom, že sudcom uvedeným v „určujúcej“ časti opatrenia nemožno vec prideliť (resp. že títo sudcovia nemôžu vec prejednať a rozhodovať), lebo sú u nich dané okolnosti relevantné z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., najvyšší súd o týchto sudcoch nerozhodoval.

V opatrení nie sú však uvedení sudcovia JUDr. Jana Kotrčová, JUDr. Jana Urbanová, JUDr. Róbert Urban a JUDr. Erik Varga („ďalej len „menovaní sudcovia“), ktorí sa obsahovo zhodne vyjadrili v tom zmysle, že žalobkyňa je ich kolegyňa, ich vzájomný vzťah však neprekročil rámec kolegiálneho vzťahu.

V prípade menovaných sudcov posudzoval najvyšší súd ich vzťah: 1. k osobe žalobkyne, 2. k žalobkyni ako podpredsedníčke súdu, na ktorom vykonávajú súdnictvo, 3. k žalovanému súdu, na ktorom vykonávajú súdnictvo. V prípade JUDr. Jany Kotrčovej skúmal najvyšší súd tiež možnosť jej vzťahu k veci (danú tým, že podala obdobnú žalobu, neskôr ju však vzala späť - vid' ďalej 4.)

1. Najvyšší súd už opakovaně vyslovil názor, že vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (vid' napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Nc 40/2014, 2 Nc 8/2015, 4 Nc 6/2015, 8 Nc 39/2014, 7 Nc 53/2013).

Aj ústavný súd zastáva názor, podľa ktorého (len) kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich neustrannosti a na ich vylúčenie z prerokovania veci (vid' napríklad IV. ÚS

345/09, IV. ÚS 124/2010, I. ÚS 352/2010).

So zreteľom na vyššie uvedené zastáva najvyšší súd názor, že v prípade menovaných sudcov nie je ich kolegiálny, čisto profesionálny vzťah k žalobkyni dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci. Toto konštatovanie sa vzťahuje aj na tú časť námietky zaujatosti vznesenej žalobkyňou, v ktorej uvádza, že denne vstupuje do kontaktu s viacerými sudcami Krajského súdu v Žiline.

2. Sudca je predstaviteľ súdnej moci. Vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú práva a povinnosti sudcu a štátu upravené zákonom. Za štát v týchto vzťahoch nekoná súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo. Súd, na ktorý bol sudca pridelený, je (len) osobným úradom sudcu, ktorý sa najmä po stránke organizačnej, hospodárskej, finančnej podieľa na zabezpečení podmienok pre riadny výkon súdnictva. Tento súd nie je oprávnený žiadnym spôsobom zasahovať do rozhodovania sudcov alebo ich akokoľvek ovplyvňovať.

Pôsobnosť predsedu (podpredsedu) súdu v oblasti riadenia a správy súdu je potrebné vnímať ako súhrn určitých oprávnení a zároveň aj ako zákonom dané povinnosti; predseda je zároveň štatutárnym orgánom súdu, pokiaľ zákon nezveruje toto postavenie v oblasti správy súdu inému subjektu. V zmysle § 32 a § 33 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov orgány riadenia a správy súdu (t. j. predseda súdu a podpredseda súdu) vykonávajú riadenie a správu súdov v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom; úlohou riadenia a správy súdov je vytvárať súdom podmienky na riadny výkon súdnictva najmä v oblasti personálnej, organizačnej, ekonomickej, finančnej, odbornej a dohliadať na riadny výkon súdnictva spôsobom a v medziach ustanovených zákonom. Riadenie a správa súdov nesmú zasahovať do rozhodovacej činnosti súdov. Predseda (podpredseda) súdu nie je nadriadený sudcu a sudca nie je podriadený predsedu (podpredsedu súdu).

Žalobkyňa je v danej veci (ako fyzická osoba - účastníčka konania) vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci pre jej priamy vzťah k prejednávanej veci. Opodstatnený je preto predpoklad, že práve so zreteľom na tento vzťah bude prijaté opatrenie, v zmysle ktorého nebude v tejto veci za Krajský súd v Žiline konať jeho podpredsedníčka.

So zreteľom na uvedené zastáva najvyšší súd názor, že menovaných sudcov nevyklučuje z prejednávania a rozhodovania tejto veci skutočnosť, že žalobkyňa je podpredsedníčka súdu, na ktorom vykonávajú súdnictvo.

Z dôvodov uvedených v tomto bode považuje najvyšší súd za neopodstatnenú aj námietku zaujatosti vznesenú žalobkyňou.

3. Najvyšší súd už v iných prípadoch, v ktorých išlo o posúdenie otázky existencie okolností vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci z dôvodu, že účastníkom konania (žalovaným) je súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo, vyslovil názor, že za dôvod na vylúčenie sudcu nemôže byť bez ďalšieho považovaná okolnosť, že je sudcom súdu, ktorý je v návrhu na začatie konania označený ako žalovaný (viď napríklad rozhodnutie sp. zn. Nc 99/1999, 3 Nc 7/2010, 3 Nc 14/2010, 1 Nc 23/2013).

Pri aplikácii ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. je potrebné dôsledne rozlišovať medzi súdom (proti ktorému žaloba smeruje) a sudcom, ktorý na tomto súde vykonáva súdnictvo. Vzájomný vzťah takéhoto (žalovaného) súdu a sudcu vykonávajúceho na ňom súdnictvo, nie je vzťah zamestnanecký. Sudca vykonáva súdnictvo a právomoc súdu na nezávislom a nestrannom súde oddelene od iných štátnych orgánov. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní viazaný len Ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy a zákonom (viď bližšie § 2 ods. 1 až 3 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príslodiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. čl. 141 ods. 1 a 2 Ústavy).

Osobitný vzťah sudcu k štátu sudcovi umožňuje konať a rozhodovať nezávisle a nezaujato vo všetkých veciach, teda (dokonca) aj vo veciach, ktoré sa týkajú štátu, s ktorým tento vzťah po dobu výkonu svojej sudcovskej funkcie udržiava. Pokiaľ táto zásada platí vo vzťahu sudcu k štátu, bezpochyby platí aj vo vzťahu sudcu k súdu, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo.

Skutočnosť, že menovaní sudcovia vykonávajú súdnictvo na krajskom súde, ktorý je v tomto prípade v procesnom postavení žalovaného, ich preto nevyučuje z prejednávania rozhodovania danej právnej veci.

4. Judikatúra súdov sa ustálila v názore, že sudcov pomer k veci je daný v prípade jeho priameho záujmu na určitom spôsobe rozhodnutia prejednávanej veci.

Otázkou existencie takéhoto záujmu sudcov v prípade tzv. antidiskriminačných žalôb sa podrobne zaoberal ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 16/2011(d'alej len „nález“), v ktorom poukázal na prezumpciu nezaujatosti a nestrannosti sudcov a pripomenul, že domnienka ich nezaujatosti a nestrannosti je vyvrátiteľná skutkovými tvrdeniami majúcimi dostatočnú relevanciu - až do tej miery, že zakladajú (inú) domnienku, a to zaujatosti sudcu. Táto domnienka je však opäť vyvrátiteľná (viď predposledný odsek bodu 28. nálezu).

Podľa názoru ústavného súdu „sudcovia v zásade nemôžu posudzovať žaloby kolegov, ak sú sami žalobcami vo veci, ktorá má s posudzovanou vecou totožný skutkový a právny základ“ (viď bod 25. nálezu). Ide totiž o to, že „ak sudca verí svojej žalobe, tak je ťažko uveriteľné, prakticky 'teraz a tu' neuveriteľné, že by rozhodoval ináč o navlas rovnakej žalobe kolegu“ (viď bod 27. nálezu). Podľa názoru ústavného súdu je tu „riziko, že sudca bude pri rozhodovaní prerokúvanej veci motivovaný vyjadriť taký právny názor, ako to bolo v jeho osobnej veci a aj aby to bolo v jeho veci ... výhodné“ (viď bod 28. nálezu). Ústavný súd tiež konštatoval, že pomer „sudcov, ktorí mali podanú skutkovo a právne obdobnú, ba až totožnú žalobu . znamená pomer sudcov k veci s prvkami pomeru k účastníkom...“ (viď bod 29. nálezu). Nález sa nestotožnil s protiargumentáciou, podľa ktorej je potom vylúčený tiež aj každý sudca, ktorý v podobnej situácii nepodal žalobu; z nečinnosti sa totiž nedá odvodzovať ani súhlas, ani nesúhlas. Z činnosti ale sa dá rozumne odvodzovať súhlas (viď m. m. bod 29. nálezu).

Nález v časti „Podstata argumentácie“ (body 25. až 29.) zreteľne rozlišuje dve skupiny sudcov: a/ sudcovia, ktorí v skutkovo a právne identickej veci sú žalobcovia (sami podali žalobu a v tomto procesnom postavení zotrávajú), a b/ sudcovia, ktorí nie sú žalobcovia (v skutkovo a právne obdobnej veci nepodali žalobu).

Nález výslovne nespomína tretiu skupinu sudcov - tých, ktorí takúto žalobu podali, neskôr ju ale vzali späť, takže v súčasnosti „nie sú žalobcami“ (bod 25. nálezu). Pokiaľ ústavný súd v bode 29. nálezu konštatoval, že „súhlas, ani nesúhlas“ nemožno vyvodiť z nečinnosti (z nepodania žaloby), podobne - pre túto skupinu sudcov - platí, že „súhlas, ani nesúhlas“ nemožno vyvodiť z anulovania pôvodnej činnosti (t.j. zo skutočnosti, že sudca vzal svoju žalobu späť).

Vzhľadom na to dospel najvyšší súd k záveru, že JUDr. Janu Kotrčovou nevyučuje z prejednávania a rozhodovania danej veci skutočnosť, že podala obdobnú žalobu, neskôr ju ale vzala späť.

5. Najvyšší súd so zreteľom na vyššie uvedené dospel k záveru, že v prípade menovaných sudcov nemôžu vzniknúť pochybnosti o ich nezaujatom postupe, preto rozhodol tak, že nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.